

Keşan
Ticaret ve Sanayi Odası

Bulgaristan Ülke Raporu

2021

*Ülke raporunda yer alan bilgiler ve tablolar T.C. Ticaret Bakanlığı resmi web sitesi www.ticaret.gov.tr den alıntılar yapılarak, rapor hazırlanmıştır.

İÇİNDEKİLER

- 1. GENEL BİLGİLER**
- 2. GENEL EKONOMİK DURUM**
- 3. DIŞ TİCARET POLİTİKALARI ve UYGULAMALARI**
- 4. DIŞ TİCARET**
- 5. TÜRKİYE İLE TİCARET**

1. GENEL BİLGİLER

Başlıca Sosyal Göstergeler

Resmi Adı	Bulgaristan Cumhuriyeti
Nüfus	6.834.000 (IMF, 2022 tahmini)
Dil	Bulgarca (resmi dil), Türkçe, Roman dili, diğer azınlık dilleri
Yüzölçümü	110.993 km ²
Başkent	Sofya
Başlıca Şehirleri	Filibe (Plovdiv), Varna (liman), Burgaz (liman), Rusçuk (liman), Stara Zagora, Plevne
Yönetim Şekli	Parlamentar Demokrasi
Devlet Başkanı	Rumen Radev
Para Birimi	Leva

Üyesi olduğu Başlıca Uluslararası Kuruluşlar:

BM, NATO, Avrupa Birliği, AK, AGİT, UNESCO, IMF, Dünya Bankası, DTÖ, Avrupa Yatırım ve İmar Bankası (EBRD), GDAÜ, RCC, SECI, KEİ

Coğrafi Konum

Koca Balkan Dağları (Stara Planina) Bulgaristan'ı, kuzeyde Tuna Düzlüğü, güneyde ise Trakya Düzlüğü olarak iki coğrafi bölgeye ayırır. Oldukça dağlık bir coğrafyaya sahip olan güney Bulgaristan'da Rodop, Rila ve Pirin sıradağları yer alır. Rila Dağı, 2 925 metrelik Musala tepesi ile ülkenin ve Balkanlar'ın en yüksek dağdır.

Ülkenin en önemli ırmağı olan Tuna (Dunav), Romanya-Bulgaristan sınırının büyük bir bölümünü oluşturur. Tuna, Bulgaristan'da su taşımacılığı yapılabilen tek nehirdir.

Bulgar sınırları içerisinde doğup, Yunanistan-Türkiye sınırını oluşturduktan sonra Ege Denizi'ne dökülen Meriç (Maritsa), Bulgaristan'ın bir diğer önemli akarsuyudur. Bunların dışında İskır, Tunca, Yantra, Struma diğer büyük ırmaklardır. Bulgaristan, çok sayıda göle sahip olduğu gibi doğal kaynak suyu açısından da zengin bir ülkedir.

Bulgaristan'da genel olarak karasal-ılıman iklim hakimdir. Ancak, coğrafi özellikleri sebebiyle bölgelerinde farklı mikro iklimler de gözlenmektedir. Balkan Dağları, kuzey ve güneyden gelen hava akıntıları için bir bariyer niteliği taşımakta, bunların karşı tarafa geçmesini engellemekte, kuzey ve güneyde sıcaklık ve yağış farklılıklarının oluşmasına sebep olmaktadır. Kuzeyde belirgin dört mevsimli karasal-ılıman iklim yaşanmaktadır.

Güneyde ise Akdeniz etkisi görülmektedir. Kışın kuzeyde ortalama hava sıcaklığı -2, güneyde ise 0 derecedir. Yazın ortalama sıcaklığı 22 derecedir. Karadeniz bölgesinde denizin etkisiyle sıcaklık ülkenin diğer bölgelerine göre daha az değişmektedir. Bulgaristan'ın bitki örtüsü genellikle karasal-ılıman iklimde görünen bitkilerden oluşmaktadır.

Siyasi ve İdari Yapı

Bulgaristan Cumhuriyeti üniter bir devlettir. Yürütme doğrudan seçimle işbaşına gelen Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Bakanlar Kurulundan oluşur.

Cumhurbaşkanı beş yıllık bir süre için seçilmektedir. 6-13 Kasım 2016 tarihlerinde düzenlenen iki turlu Cumhurbaşkanlığı seçimlerini Bulgar Sosyalist Partisi tarafından desteklenen eski Hava Kuvvetleri Komutanı Tümgeneral Rumen Radev kazanmıştır. Radev, 21 Kasım 2021 tarihinde gerçekleştirilen seçimle ikinci kez Cumhurbaşkanı seçilmiştir.

Parlamento dört yılda bir seçilen 240 milletvekilinden oluşmaktadır. Başbakan ve Bakanlar Kurulu, genel seçimlerin ardından Parlamento'da çoğunluğa sahip parti veya partiler arasından seçilmekte ve Cumhurbaşkanı tarafından atanmaktadır.

Nüfus ve İstihdam

IMF verilerine göre 2021 yılında 6,83 milyon kişi ile dünyada 102. sırada yer alan Bulgaristan nüfusunun 2027 yılında 6,63 milyon kişi olacağı tahmin edilmektedir.

Bulgaristan Ulusal İstatistik Enstitüsü (<https://nsi.bg/en>) verilerine göre 2021 yılı sonu itibarı ile Bulgaristan'ın nüfusu 6.838.937'dir. Ülkenin nüfusu önceki yıla kıyasla %1,1 azalmıştır.

Ülke nüfusu giderek yaşlanmaktadır. 2020 yılı sonu itibarı ile 65 yaş üzeri nüfusun toplam nüfustaki payı %21,8'dir. 65 yaş üzeri nüfusun toplam nüfustaki payı %0,2 artış kaydetmiştir. Nüfustaki yaşlanma, kadın nüfusta daha belirgindir. 65 yaş üzerindeki kadınların nüfustaki payı %25,3 iken, erkeklerin payı %17,9'dur. Bu fark erkek nüfusta ölüm oranının daha yüksek olması ve sonuç olarak beklenen yaşam süresinin daha kısa olmasından kaynaklanmaktadır. Ülkede 015 yaş grubunun nüfusa oranı %14,4'tür.

Nüfusun yaşlanması yaş ortalamasında da yükselmeye neden olmuştur. Ülkede yaş ortalaması 2001 yılında 40,4 iken, 2020 yılı sonu itibarı ile 44'e yükselmiştir. Nüfustaki yaşlanma eğilimi nedeniyle emeklilik yaşında değişikliğe gidilmiştir. Emeklilik yaşı kadınlar için 61 yaş 6 ay, erkekler için 64 yaş 3 aydır. Çalışan nüfusun toplam nüfustaki payı %59,8'dir. Bu oran yaklaşık 4,1 milyon kişi anlamına gelmektedir. Çalışan nüfus 2020 yılında 2019 yılına kıyasla 17.000 kişi azalmıştır.

2019-2021 döneminde doğu'da beklenen yaşam süresi kadınlarda 77,4, erkeklerde 70,1 yıldır. Beklenen yaşam süresi kentlerde 74,3 yıl iken, kırsal bölgelerde 71,9 yıldır.

Nüfusun %72,9'u kentsel alanlarda, %27,1'i kırsal alanlarda yaşamaktadır. Ülkenin en kalabalık kenti 1,22 milyon nüfusla başkent Sofya'dır. Filibe (342 bin), Varna (332 bin), Burgaz (199 bin), Ruse (135 bin), Stara Zagora (126 bin) diğer nüfusu yoğun kentlerdir.

2. GENEL EKONOMİK DURUM

Temel Ekonomik Göstergeler

	2020	2021	2022*	2023*	2024*	2025*	2026*	2027*
GSYİH (Cari Fiyatlar - milyar \$)	70,0	80,33	89,53	97,8	104,5	111,55	117,87	124,4
GSYİH Büyüme (Sabit Fiyatlar -%)	-4,4	4,2	3,2	4,5	4,2	3,0	2,8	2,8
Kişi Başına Düşen Milli Gelir (Cari Fiyatlar - \$)	10.120	11.684	13.101	14.397	15.477	16.620	17.668	18.760
Tüketici Fiyat Enflasyonu (ort, %)	1,2	2,8	11,0	3,3	1,3	2,0	2,0	2,0
Cari İşlemler Dengesinin GSYİH'ya Oranı (%)	-0,3	-2,0	-2,2	-2,0	-1,8	-2,9	-1,3	-0,1
İşsizliğin Toplam İşgücüne Oranı (%)	5,2	5,3	4,9	4,6	4,4	4,2	4,2	4,2
Nüfus (milyon)	6,92	6,88	6,83	6,79	6,75	6,71	6,67	6,63

Kaynak: IMF *:Tahmin

Bulgaristan, Berlin duvarının yıkılmasından sonra bir dönüşüm sürecinden geçmiştir. Ülke, merkezi planlı ekonomiden, açık pazar ekonomisine geçmiştir. Ülke, Avrupa Birliği ve NATO üyesi olmuştur. 1990'ların sonunda başlatılan yapısal reformlar ve para kurulunun kurulması ile ülkede yaşam standardı yükselmeye başlamıştır.

Bulgaristan, cari fiyatlara göre, 2022 yılı itibarı ile 196 ülke arasında dünyanın 68. büyük ekonomisidir.

Küresel Covid-19 salgını ve kapanmalar Bulgaristan ekonomisini de olumsuz yönde etkilemiştir. Turizm, lojistik gibi hizmet sektörleri ve otomotiv en olumsuz etkilenen sektörler olmuştur. Sonuç olarak ekonomi 2020 yılında %4,2 küçülmüştür. Ancak 2021 yılından itibaren ekonomide toparlanma başlamıştır. 2021 yılında sabit fiyatlara göre %4,2 oranında artan GSYİH'nin, 2022 yılında %3,2 oranında büyümesi beklenmektedir. GSYİH'nin 2023 yılında %4,5 oranında büyüyeceği tahmin edilmektedir. Ekonomideki

toparlanmada artan ücretlerin, Covid-19 sonrası AB fonlarının ve ihracat artışlarının rolü olmuştur. Ülke, AB'nin Covid-19 sonrası toparlama için ayırdığı 2021-2026 dönemini kapsayan 6,2 milyar Avroluk fonlarından yararlanmaktadır. Söz konusu fonlar, yeşil enerji, dijitalleşme ve özel sektör alanlarının geliştirilmesine yöneliktir.

2022 yılı itibarı ile ekonomide özellikle artan iç talep sayesinde pandemi öncesi döneme dönüş sağlanmıştır. Ancak, hizmet ticaretinde özellikle turizmde henüz 2019 öncesi seviyelere geri dönüş sağlanamamıştır. Rusya-Ukrayna savaşı nedeniyle 2022 yılında GSYİH büyüme hızında yavaşlama beklenmektedir. Her iki ülkenin birlikte Bulgaristan'ın dış ticaretinde çok fazla payı olmamakla birlikte Bulgaristan'ın turizm gelirlerinde savaş nedeniyle azalma beklenmektedir.

2022 yılında 90 milyar dolar olacağı tahmin edilen cari fiyatlara göre GSYİH'nın, 2023 yılında 98 milyar dolara yükselmesi beklenmektedir.

Bulgaristan, 2022 yılında 13.101 dolarlık kişi başına düşen milli gelir ile dünyada 68. sırada yer almaktadır.

Bulgaristan bölgesindeki diğer ülkelere benzer şekilde enflasyon baskısı ile karşı karşıyadır. 2022 yılı Mart ayında tüketici fiyatları enflasyonu %12,4'e yükselerek son 10 yılda görülen en yüksek seviyeye ulaşmıştır. Enflasyon büyük ölçüde dışsal faktörlerden kaynaklanmaktadır. En fazla fiyat artışı ısınma, yakıt ve gıda fiyatlarında gerçekleşmiştir. 2022 yılında %11 olan tüketici fiyatlarına göre yıllık ortalama enflasyon oranının 2023 yılında %3,3 olacağı tahmin edilmektedir.

Bulgaristan'ın 2024 yılında Avro para birimine geçmesi öngörülmektedir.

Ülkedeki işsiz sayısının toplam işgücüne oranının 2020 yılında %5 olacağı ve Bulgaristan'ın işsizliğin yüksek olduğu ülkeler arasında 70. sırayı alacağı tahmin edilmektedir.

Ülkedeki işsiz sayısının toplam işgücüne oranının 2022 yılında %5 olacağı ve Bulgaristan'ın işsizliğin yüksek olduğu ülkeler arasında 69. sırayı alacağı tahmin edilmektedir.

Bulgaristan, insani gelişmişlik endeksine göre dünyada 189 ülke arasında 56. sıradadır. Ekonomik serbestlik endeksine göre Bulgaristan, dünyada 177 ülke arasında 29. sıradadır. Küresel rekabetçilik açısından dünyadaki 141 ülke arasında Bulgaristan 49. sıradadır. İş yapma kolaylığı açısından Bulgaristan, dünyada 191 ülke arasında 61. sıradadır.

3. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI

Dış Ticaret Mevzuatı

AB İŐleyiŐ AnlaŐması'nın 207'nci maddesine göre ortak ticaret politikası AB'nin ayrıcalıklı yetki alanıdır ve Avrupa Komisyonu tarafından icra edilmektedir. Avrupa Komisyonu'nun temel hedeflerinden biri yerel üretimi haksız ticari uygulamalardan korumaktır. Bu doğrultuda çeşitli anti-damping önlemleri, devlet destekli ithalat önlemleri ve koruma önlemleri uygulanabilmektedir.

Avrupa Birliği Ortak Dış Ticaret Politikası

Avrupa Birliği (AB) yesi ülkeler arasında tesis edilen Gümrük Birliği çerçevesinde, ye ülkeler üçüncü ülkelerden ithalatta ortak kurallar uygulamaktadır.

Bu çerçevede, ticaret politikası münhasıran Avrupa Birliği'nin yetki alanına girmekte ve "Ortak Ticaret Politikası (OTP)" olarak adlandırılmaktadır. OTP, ortak gümrük tarifeleri; çok taraflı, bölgesel ve ikili ticaret anlaşmaları; üçüncü ülkelere uygulanan tek taraflı tavizler ve ticari savunma araçlarını kapsamaktadır. OTP çerçevesinde, mal ticaretinin yanı sıra hizmetler, ticaretle bağlantılı fikri mülkiyet hakları ve doğrudan yabancı yatırımlar AB'nin münhasır yetki alanında yer almaktadır.

Bu doğrultuda:

AB yesi ülkelerce ortak gümrük tarifesi ve ticari savunma araçları uygulanmakta olup, rnlere uygulanan gümrük vergileri ve varsa, ürünler üzerinde bulunan ticari savunma araçlarına aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir.

(https://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/taric/taric_consultation.jsp?Lang=en)

Ayrıca, AB tarafından üçüncü ülkelere karşı yürütülen ve tamamlanan dumping, sübvansiyon ve korunma önlemleri soruŐtırmalarına aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir.

(<https://trade.ec.europa.eu/tdi/index.cfm>)

AB, ikili ticaret anlaşmaları bağlamında aktif bir ticaret politikası izlemektedir. AB tarafından yeni nesil Serbest Ticaret Anlaşmaları (STA) ile mal ticaretinin yanı sıra, hizmetler, kamu alımları, fikri mülkiyet hakları, sürdürülebilir kalkınma gibi ticaret ile ilgili alanları da içeren kapsamlı STA'lar müzakere edilmekte ve akdedilmektedir. AB'nin STA'ları hakkında detaylı bilgiye aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

(<https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/negotiations-and-agreements/>)

AB, GenelleŐtirilmiŐ Tercihler Sistemi (GTS) kapsamında GeliŐme Yolundaki lke ve En Az GeliŐmiŐ lkelere (EAG) belirli dönemler için geçerli olacak şekilde tek taraflı olarak vergi tavizleri sağlamaktadır. Halihazırda uygulanan GTS Rejimi, düŐük ve düŐük orta gelirli ülkeler için gümrük tarifelerini tamamen ya da kısmen kaldıran Standart GTS Rejimi; sürdürebilir kalkınma ve iyi yönetiŐimin sağlanmasını teŐvik etmek üzere GTS Rejimi ekinde sayılan Uluslararası Konvansiyonları onaylamaları ve uygulamaları Őartıyla geliŐmekte olan ülkeler için tarifeleri sıfırlayan GTS + ve silah ve mühimmat hariç olmak üzere en az geliŐmiŐ ülkelere gelen diğer malların vergisiz ve kotasız olarak AB pazarına girmesine imkan tanıyan Silahlar Hariç

Her Şey (Everything But Arms-EBA) düzenlemelerini içermektedir. Güncel GTS yararlanıcısı ülkelerin listesine aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

[\(https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/development/generalised-scheme-of-preferences/\)](https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/development/generalised-scheme-of-preferences/)

Bulgaristan gümrük rejimi ilke olarak liberal bir özellik gösterse de, özel durumlarda milli güvenliğin, kamu düzeninin ve ahlakın, insanların, hayvanların ve bitkilerin yaşamının ve sağlığının, milli zenginliği oluşturan sanat eserleri, tarihi ve arkeolojik değerlerin, sınai ve fikri hakların korunmasına ilişkin birtakım gerekçelere dayanan yasak ve sınırlamalar getirmektedir. Söz konusu kısıtlama ve yasaklamalar AB mevzuatına ve Bulgaristan'ın taraf olduğu uluslararası anlaşmalara dayanmaktadır.

Bazıları aşağıda sayılmış olan uluslararası konvansiyon ve anlaşmalar çerçevesinde üstlenilen yükümlülüklerden kaynaklanan yasak ve gözetimlerin uygulanması söz konusudur:

- Bakteriyolojik (Biyolojik) ve Toksik Yapıdaki Silahların İmali, Geliştirilmesi ve Depolanmasını Yasaklayan ve İmhasını Konu Alan Konvansiyon
- Tehlikeli Atıkların Sınır Ötesi Taşınmasının ve Bertarafının Kontrolüne İlişkin Basel Konvansiyonu
- Kimyasal Silahların Geliştirilmesinin, Üretiminin, Stoklanmasının ve Kullanımının Yasaklanması ve Bunların İmhası ile İlgili Konvansiyon
- Bazı Tehlikeli Kimyasal Maddelerin ve Böcek İlaçlarının Uluslararası Ticareti İçin Gerekçelerle Uygunluğu Önceden Sağlanmış Mutabakata İlişkin Prosedür Hakkında Rotterdam Konvansiyonu
- Kültür Varlıklarının Kanunsuz İthal, İhrac ve Mülkiyet Transferinin Önlenmesi ve Yasaklanması İçin Alınacak Tedbirlerle İlgili Konvansiyon
- Nesli Tehlikede Olan Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Konvansiyon
- Ozon Tabakasının Korunmasına İlişkin Montreal Protokolü
- 1961 tarihli Uyuşturucu Maddeler Tek Sözleşmesi ve 1961 tarihli Uyuşturucu Maddeler Tek Sözleşmesinde Değişiklik Yapan 1972 Tarihli Protokol
- Psicotrop Maddeler Konvansiyonu
- Uyuşturucu ve Psicotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Konvansiyonu

Bulgaristan'da izin rejimine tabi tutulacak mallar, kullanılmış veya yeni olarak değil güvenli veya güvensiz olarak ayrılmakta olup, söz konusu malların bu yöndeki denetimi ülke içerisindeki çeşitli yetkili kuruluşlarca yapılmaktadır.

Aşağıda sayılmış olan durumlarda Bulgaristan'da kayıt, lisans ve izin rejimleri uygulanmaktadır:

Mal İhracatı

- Nükleer Enerjinin Güvenli Kullanımı Yasası'nın hükümlerine uygun bir şekilde ihracatı gerçekleştirilecek nükleer maddeler, radyoaktif maddeler ve diğer iyonize edici ışınım kaynakları
- Patlayıcı Madde, Ateşli Silahlar ve Mühimmatın Kontrolüne İlişkin Kanuna göre ihracatı yapılacak patlayıcı madde, ateşli silahlar ve mühimmat
- Biyolojik Çeşitlilik Yasası, şıfalı Bitkiler Yasası ve Ormanlar Yasası'na göre ihracatı yapılacak yabancı bitkiler ve müstahzarları
- Orman Yasası'na göre ihracatı yapılacak yabancı mantarlar
- Orman Yasası'na göre ihracatı yapılacak işlenmemiş odun ve yakacak odun
- İhracatı yapılacak yabancı hayvanlar ve müstahzarları, midye, deniz ve kara salyangozu, kurbağa
- Avlanma ve Av Hayvanlarının Korunması Yasası'na göre ihracatı yapılacak canlı av hayvanları ve genetik maddeleri, avda elde edilenler, av hayvanlarından boynuz ve diğer ürünler
- Kültürel Anıtlar ve Müzeler Yasasına göre ihracatı yapılacak taşınabilir kültürel varlıklar

Mal İthalatı

- Nükleer maddeler, radyoaktif maddeler ve diğer iyonize edici ışınım kaynakları
- Patlayıcı Madde, Ateşli Silahlar ve Mühimmat Kontrolüne İlişkin Kanuna göre ithalatı yapılacak patlayıcı madde, ateşli silahlar ve mühimmat
- Biyolojik Çeşitlilik Yasasına göre ithalatı yapılacak ve Bulgaristan'da bulunmayan bitki ve hayvan türleri
- Menkul kıymetlerin kullanımına benzer kullanımı olan halka arz edilecek poligrafik ürünler
- Bitkileri Koruma Yasasına göre ithalatı yapılacak bitki koruma ürünleri
- Tıpta İlaçlar ve Eczaneler Yasasına göre ithalatı yapılacak tıbbi ilaçlar

- Veterinerlik Faaliyeti Yasasına göre ithalatı yapılacak veterinerlik tedavi ürünleri
- Avlanma ve Av Hayvanlarının Korunması Yasasına göre ithalatı yapılacak canlı av hayvanları ve genler

Organ, Doku ve Hücre Nakli Yasasına göre söz konusu organizmaların dış ticareti izin rejimine tabi tutulmaktadır. Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar Kanununa göre söz konusu organizmaların ticareti izin rejimine tabii tutulmaktadır.

Yerli piyasaya sürülecek tekstil ürünleri için bazı şartlar aranmaktadır. Söz konusu ürünlerin etiketleri ve adlarına ilişkin şartlar yönetmelikle düzenlenmektedir.

Gümrük idaresi, aşağıda sayılmış olan ve çeşitli mercilerce verilen belgelerin denetimini yapmaktadır:

- Şarap, ispiroto, destile maddeler, ispiroto içecekler ile üzüm ve şarap ürünleri ithalatında test ve analiz belgeleri
- İşlenmemiş elmasların ithalatı, ihracatı ve transit geçişinde, Kimberley Süreci çerçevesinde sertifika

Gümrük Vergileri

AB üyeliğinin ardından Türkiye-AB Gümrük Birliği'nin bir tarafı haline gelen Bulgaristan ile Türkiye arasında sanayi ürünlerinin ticaretinde gümrük vergisi alınmamaktadır. Tarım ürünleri içinse AB'nin Türk tarım ürünlerine uyguladığı tercihli vergi oranları uygulanmaktadır. AB TARİC sisteminden her ürünün AB'ye ithal edilmesi aşamasında aranan şartlar ve belgelere ilişkin mevzuata, gümrük vergilerine ürün GTİP kodu ile arama yapılarak ulaşılmaktadır.

İnternet

adresi:

http://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/taric/taric_consultation.jsp?Lang=en

İç Vergiler ve Oranları

Vergiler

Bulgaristan'da genel olarak uygulanan KDV oranı %20'dir.

Bazı istisnai durumlarda %9 oranında KDV uygulanmaktadır:

- Otelcilik, konaklama (kamp kurma ve karavana yerleri kiralanması dahil);
- Bulgaristan KDV Kanununa göre 31.12.2022 tarihine kadar geçerli olan istisnai durumlar:

- ✓ Kitap satışları;

- ✓ Restorancılık ve catering hizmetleri (alkol ürünleri satışı hariç);
- ✓ Bebek mamaları;
- ✓ Bebek bezleri;
- ✓ Turizm hizmetleri ve tur operatörleri tarafından organize edilen seyahatler;
- ✓ Spor tesislerinin sunduğu hizmetler.

Kurumlar vergisi oranı %10'dur. İşsizlik oranının ülke ortalamasının %25 üzerinde olan bölgelerde vergi mükellefleri belirli koşullar altında kurumlar vergisinden muafır.

Gelir vergisi oranı %10'dur.

Stopaj vergisi oranı %5'tir.

Ürün Standartları ile ilgili Uygulamalar

Avrupa Birliği'nin Ürönlere Dair Teknik Mevzuatı

Bir ürünün Avrupa Birliği (AB) pazarına girebilmesi için regölasyon ve direktiflerden oluşan ve AB'nin Resmi Gazetesi olan EURLEX'de yayımlanan teknik mevzuata uygun olarak üretilmesi ve piyasaya arz koşullarını sağlaması gerekmektedir. AB'nin teknik mevzuatı, temel kuralları belirleyen genel mevzuatın yanı sıra, ürönlere ilişkin teknik kurallarını ortak bir şekilde düzenlediği regölasyonlar ve direktifler (örn: oyuncaklar, makineler, asansörler, tıbbi cihazlar, yapı malzemeleri, kimyasallar vs.) ile ortak bir düzenlemenin bulunmadığı üye ölkelerin kendi düzenlemelerini yaptığı mevzuattan (kırtasiye ürünleri, mobilyalar, saatler vs.) oluşmaktadır.

Ölkemiz, 1996'da yürürlüğe giren Gümrük Birliği gereğince AB'nin ürönlere ilişkin teknik mevzuatını ve sistemini uyumlaştırmaktadır. Bu çerçevede, Türkiye AB'nin CE işareti, onaylanmış kuruluşlar, piyasa gözetimi ve denetimi,

AB'nin ortak bir düzenlemesi olmayan alanda karşılıklı tanımaya dair kurallarını ve sektörel mevzuatını ulusal mevzuatına aktarmıştır. Ölkemiz, AB'de yenilenen sektörel mevzuatı da takip etmekte ve iç mevzuatına aktarmaktadır.

Ölkemizde, AB mevzuatı kapsamında atanmış onaylanmış kuruluşların listesi ise güncel olarak AB'nin Yeni Yaklaşım Onaylanmış Kuruluş Bilgi Sistemi'nde (NANDO) yayınlanmaktadır. Sonuç olarak, Türkiye'nin AB ile uyum sağladığı veya düzenlenmemiş alanda yer alan sektörlerle ilişkin olarak Türk ürünlerinin ilave test/belgelendirmeye ihtiyaç olmaksızın AB menşeli ürünlerle eşit muameleye tabi tutulması ve malların serbest dolaşımı ilkesi kapsamında ithalat kontrollerine tabi tutulmaması gerekmektedir. Bu kapsamda, Türkiye'de üretilen ürünler, AB'de üretilmiş ürönlere eşdeğer güvenlik ve kalite düzeyindedir.

AB teknik mevzuatına ilişkin ayrıntılı sorular için abteknik@ticaret.gov.tr adresinden irtibata geçilebilir.

AB üyeliğinin ardından Bulgaristan’da AB’nin ürün güvenliği, standardizasyon, akreditasyon, metroloji, uygunluk değerlendirmesi, test, muayene ve belgelendirme mevzuatına geçilmiştir. Bulgaristan’a ihraç edilen ürünlerin insan sağlığı ve güvenliğine ilişkin tüm kuralları karşılaması gerekmektedir. AB’nin bu alandaki “yeni yaklaşım” mevzuatı kapsam dahilindeki ürünlere “CE” işaretinin iliştilmesini zorunlu kılmaktadır. AB’nin bu alandaki mevzuatı Türkiye tarafından da uyumlaştırıldığından ihracatçılarımızın bu konuda ihtiyaç duydukları bilgiyi temin ederek uyum sağlamalarında herhangi bir zorluk beklenmemektedir.

Test Etme, Muayene ve Belgelendirme, Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme ve Teknik Engeller

Bulgaristan’da ürünlerin serbest dolaşımına ilişkin mevzuat ve Eski ve Yeni Yaklaşımın ilkeleri birçok Bulgar yasa ve yönetmeliğine dahil edilmiştir. Böylelikle mevzuatta imalatçı, ithalatçı, distribütör ve perakende satıcılara getirilen şartlara uyulması ve piyasaya sürülecek ürünlerin güvenli ve uyumlaştırılmış kurallara uygun olması hedeflenmiştir. Yasal olarak aranan şartların uygulanmasını teminen Bulgaristan’da çeşitli denetim organlarının yer aldığı bir sistem mevcuttur. “Piyasa denetim organları” olarak adlandırılan söz konusu organlar, tehlikeli ve mevzuata uygun olmayan ürünlerin piyasaya arz edilmesini önlemek amacıyla kontrol ve denetim prosedür ve yöntemleri (önlem alma, belge üzerinde kontrol, fiziki kontrol, piyasadaki çekme vb.) uygulamaktadır. Bulgaristan’a ihraç edilen ürünlerin güvenlik şartlarına uygunluğunun denetimi hem ithalat aşamasında gümrük yetkilileri tarafından hem de ürün piyasada iken ilgili kurumlar tarafından icra edilmektedir. İthal ürünlerin payı kayda değer büyüklükte olduğu için denetim faaliyetlerinin büyük bir çoğunluğu toptan ve perakende satış aşamasında gerçekleşmektedir.

Bulgaristan’da piyasa denetimini yapan tek bir organ ve spesifik bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. Ürün grubu özelliklerine göre çeşitli kurumlara denetim görevi yüklenmiştir. Bulgaristan, denetimi sektörel bazda gerçekleştiren ülkelerdendir. Tüketicileri Koruma Komisyonu, Metroloji ve Teknik Denetim Devlet Ajansı, Bölgesel Sağlık Müfettişlikleri, Bulgaristan Gıda Güvenliği Ajansı, İlaçlar İcra Ajansı, Tarım, Gıda ve Ormanlar Bakanlığı ve Bölgesel Çevre ve Su İşleri Müfettişlikleri piyasa denetim organlarıdır. Sınırdaki ürün denetimleri çerçevesinde Gümrükler Ajansı, mevzuatın öngördüğü durumlarda diğer piyasa denetim organlarıyla birlikte çalışmaktadır.

Türkiye-AB Gümrük Birliği kapsamında bulunmayan tarımsal, hayvansal ve su ürünlerinin Türkiye’den Bulgaristan’a ihracatında veya bu ülkeden transit geçişlerinde mevzuata uygunluk konusunda bir takım sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Bu konuda gerekli uygunluk

değerlendirme belgelerinin ve sertifikaların kurallara uygun düzenlenmesi önem arz etmektedir.

Bulgaristan tarafından dış ticarete uygulanmakta olan teknik engeller hakkında bilgiye, Ticaret Bakanlığı'nın sorumluluğunda olan www.teknikengel.gov.tr internet sitesinden erişilebilmektedir.

Ticarette Teknik Engeller web sitesi, kullanıcıların teknik engeller alanında yararlanacağı ve etkin olarak kullanacağı temel bir platform olarak yapılandırılmıştır. Bu çerçevede, söz konusu siteden ülkeler itibariyle ticarete teknik engeller uygulamaları hakkında bilgi sahibi olunabilmekte, ülkelerin mevzuat ve uygulamaları hakkında Bakanlığımızdan bilgi talep edilebilmekte ve ihracatta karşılaşılan teknik engeller interaktif olarak Bakanlığımıza bildirilebilmektedir. Söz konusu siteye ücretsiz olarak üye olunabilmektedir. Sitenin üyelerine ilgilendikleri ülke ve ürün gruplarına ilişkin düzenlemeler günlük olarak e-posta ile gönderilmektedir.

Tarım Ürünü İthalatı ve Bitki Sağlığı Kontrolleri

Bitki sağlığı kontrolü sınır kapılarında Tarım, Gıda ve Ormanlar Bakanlığı'na bağlı Bulgaristan Gıda Güvenliği Ajansı tarafından gerçekleştirilmektedir. Adı geçen kontrol üç aşamadan oluşmaktadır:

1. Evrak kontrolü (menşe ülkeden verilen gerekli sağlık sertifikaları; ihracat belgeleri vb.);
2. Ürün kimlik kontrolü (ürünün geldiği bölge, üreticisi, sağlık sertifikasını hazırlayan doktor, etiket vb.);
3. Fiziki bitkisel sağlık kontrolü (ürünler araçtan indirilmekte, belli yerlerden numune alınıp kontrol edilmektedir; örneğin portakal taşıyan bir araçtan tüm paletler indirilip, değişik paletlerden 10 portakal alınıp incelenmektedir; eğer şüphe uyandıran bir durum söz konusu ise, 2-3 portakal alınıp laboratuvar analizine gönderilmektedir).

2019 yılında Bulgaristan'ın AB'nin TRACES elektronik sistemini kullanmaya başlaması çerçevesinde bitki sağlığı kontrolleri zorunlu olan ürünler için resmi Bulgar bitki sağlığı otoritelerine yazılı ön bildirimde bulunma zorunluluğu getirilmiştir. Ön bildirim ihracatçı devletin yetkili mercilerince düzenlenmiş, yük beraberindeki bitki sağlığı sertifikasının taranmış bir nüshasının gönderilmesi yoluyla yapılmalıdır.

Veterinerlik Kontrolleri

Tüm hayvansal ürünler ile su ürünlerinin veterinerlik kontrolleri Bulgaristan sınır kapılarında Bulgaristan Gıda Güvenliği Ajansı tarafından icra edilmektedir. Söz konusu ürünlerin ithalatı veya transit geçişlerinde ilgili AB mevzuatına dayanılarak iki belge aranmaktadır. Bunlardan ilki ortak ithalat belgesi olup Bulgarca dilindedir. Ortak ithalat belgesinin bir gün önceden giriş yapılacak hudut kapısı yetkililerine ibraz edilmesi gerekmektedir. Söz konusu belgenin yanı sıra ithalatta veya transit geçişte veterinerlik sağlık sertifikası da malın beraberinde olmalıdır. Söz konusu sağlık sertifikası AB'ye giriş ülkesinin dilinde (Bulgaristan ise Bulgarca) ve AB'de gideceği son ülkenin dilinde (Avusturya ve Almanya ise Almanca) olmalı ve hazırlandıktan/doldurulduktan sonra yetkili organlarca onaylanmalıdır.

Yaş Meyve ve Sebze İthalatı

2019/1793 sayılı AB Regülasyonuna göre ülkemiz menşeli bazı ürünlerin zirai ilaç kalıntısı tespiti için analize tabi tutuldukları sıklık oranları hakkında ayrıntılı bilgiye aşağıdaki link üzerinden ulaşılması mümkündür:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02019R1793-20220106&qid=1645693848899>

Denetimleri Bulgaristan Tarım ve Gıda Bakanlığı'na bağlı Gıda Güvenliği Ajansı yürütmektedir.

2019/1793 sayılı AB Regülasyonu çerçevesinde yapılan kontrollerin sıklığı firmalarımızın şikayet konusu olmakta ve kontroller esnasında tahsil edilen ücretler (yükleme-boşaltma, laboratuvar testleri, uygunluk sertifikası hazırlanması, kargo vb. hizmetlere ilişkin bedeller) ihracatımızı olumsuz etkilemektedir.

Denetim işlemleri için araç sürücüsünün yanında test ve belgelendirmeyi karşılayabilecek yeteri kadar nakit para bulundurması önem arz etmektedir. Adı geçen Yönetmelik gereğince ülkemiz menşeli ürünlere uygulanan kontrollerde tahsil edilen bedeller şöyledir:

- Bulgaristan Gıda Güvenliği Ajansı bedeli 66 BGN
- Sağlık Denetimi
 - 20 tonluk yükler için 360 BGN
 - 6 tona kadar 108 BGN
 - 6 tondan fazla 108 BGN + her ton için ilaveten 18 BGN
- Yükleme – boşaltma bedeli 488,75 BGN
- Bitki sağlığı kontrolü 77,50 BGN

- Kalite uygunluk denetimi 50 BGN
- Uygunluk sertifikası hazırlanması 20 BGN
- Laboratuvar bedeli 420 BGN
- Gerekli olduğu durumlarda evrak ve numune gönderimi için kargo bedeli
 - Yurtdışı kargo 96 BGN
 - Yurtiçi kargo 15 BGN

Ayrıca, özellikle domates, biber, narenciye, kayısı, kiraz, nar, salatalık başta olmak üzere pek çok ürün %100 oranında bitki sağlığı denetimine tabi tutulmaktadır.

Bulgaristan'ın Savunma ile İlgili Ürün ve Çifte Kullanımı Olan Ürün ve Teknoloji İhracatının Kontrolüne İlişkin Mevzuatı

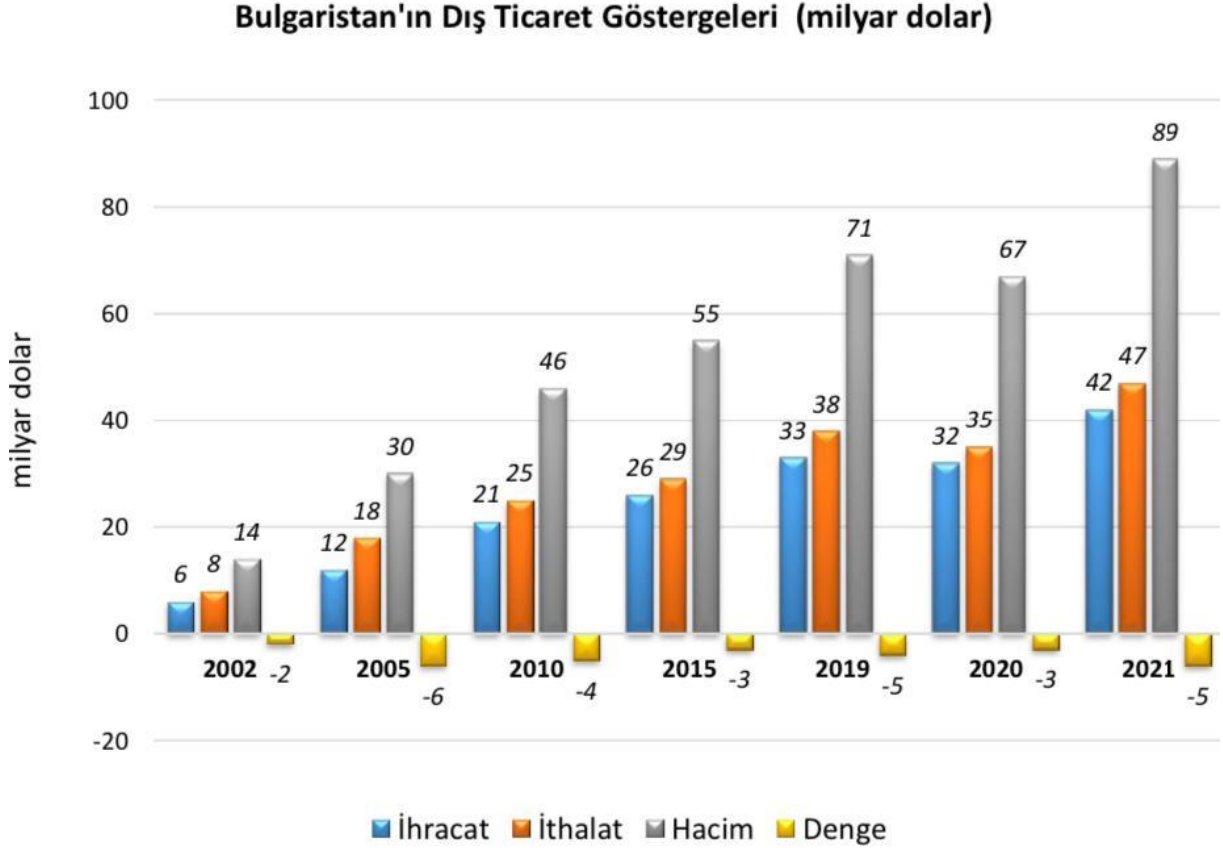
Bulgaristan, BM Güvenlik Konseyi, AB ve AGİT kararları ile uyumlu bir şekilde silah ve silahlara ilişkin ekipmanın satış ve tedarikinde yasak veya gözetim uygulamakta ve ayrıca silah ve muhtemel ikili kullanımı olan mal ve teknolojilerin dış ticaretini kontrol etmektedir. Çifte kullanımı olan ürünlerin Bulgaristan'dan transit geçiş yapabilmesi için Bulgaristan'ın Savunma ile İlgili Ürün ve Çifte Kullanımı Olan Ürün ve Teknoloji İhracatının Kontrolüne İlişkin Kanun hükümleri gereğince Savunma ile İlgili Ürün ve Çifte Kullanımı Olan Ürün ve Teknoloji İhracatının Kontrolüne İlişkin Kurumlararası Komisyondan izin alınması gerekmektedir. Konu ile ilgili mevzuata <http://www.exportcontrol.bg/Modulen.php?id=1325> internet sitesinden ulaşmak mümkündür.

Gerekli belge ve işlemler konusunda <http://www.exportcontrol.bg/Modulen.php?id=1525> adresinde ayrıntılı bilgi yer almaktadır. Bu işlemlerin takip edilmesi için Bulgaristan'da yerleşik bir aracı firmanın ihracatçı/gönderici firma tarafından yetkilendirilmesi gerekmektedir. Bu izin işleminin mal Bulgaristan sınırına gelmeden çok önce başlatılması önerilmektedir.

4. DIŞ TİCARET

Genel Durum

Ülkenin Dış Ticareti

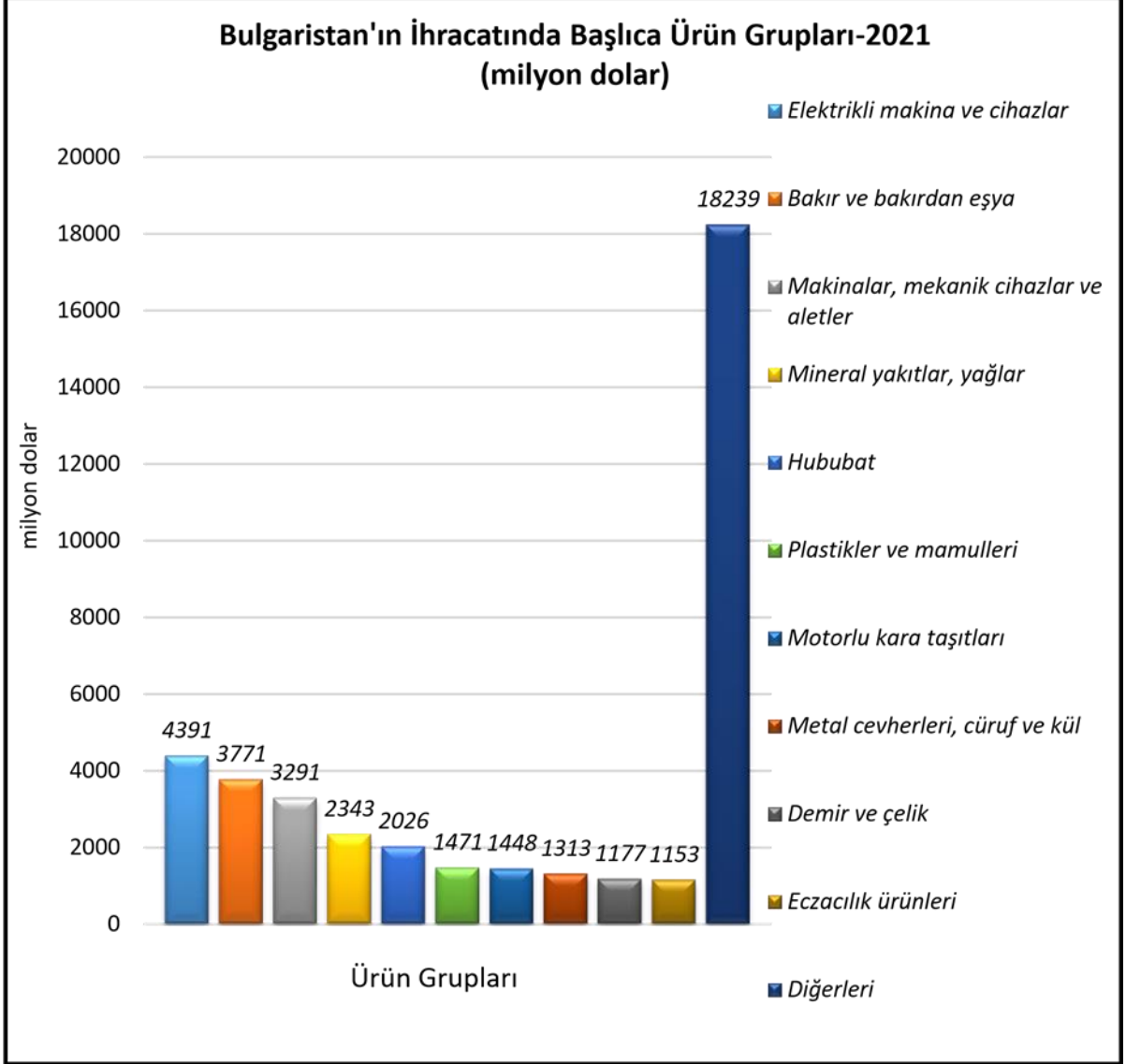
Kaynak: Trademap-Bulgaristan verileri

Bulgaristan, 2021 yılında gerçekleŐtirdiđi 42 milyar dolarlık ihracatla dünya ihracatında %0,2 pay ile 58. sıradadır. Ülkenin 2021 yılı ihracatı bir önceki yıla göre %31 artış kaydetmiştir. Ülkenin 2021 yılında dünyadan ithalatı ise %36 artarak 47 milyar dolara ulaşmıştır. Dünya ithalatından aldığı %0,2 pay ile 57. sıradadır. Ülkenin dış ticaretinde 5 milyar dolarlık açık söz konusudur.

Bulgaristan'ın ihracatında en önemli ürün grupları; elektrikli makina ve cihazlar, bakır ve bakırdan eşyalar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, mineral yakıtlar ve yağlar, hububat, plastikler ve mamulleri, motorlu kara taşıtları, metal cevherleri, cüruf ve kül, demir ve çelik, eczacılık ürünleridir.

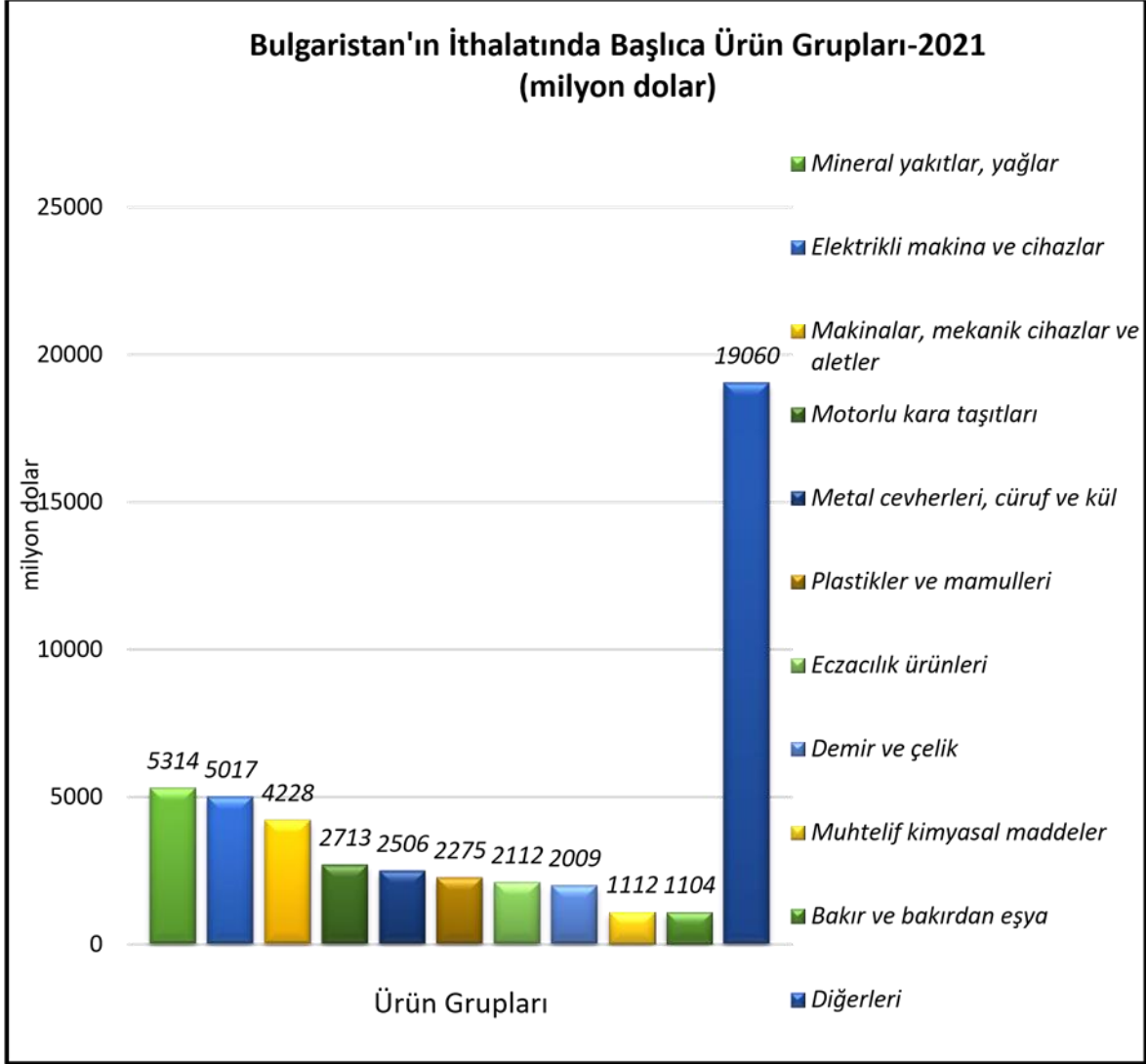
Ülkenin ithalatında en yüksek paya sahip ürün grupları; mineral yakıtlar ve yağlar, elektrikli makina ve cihazlar, makineler, mekanik cihazlar ve aletler, motorlu kara taşıtları, metal cevherleri, cüruf ve kül, plastikler ve mamulleri, eczacılık ürünleri, demir ve çelik, muhtelif kimyasal maddeler, bakır ve bakırdan eşyadır.

Başlıca Ürünler İtibarı ile Dış Ticaret İhracat

Kaynak: Trademap-Bulgaristan verileri

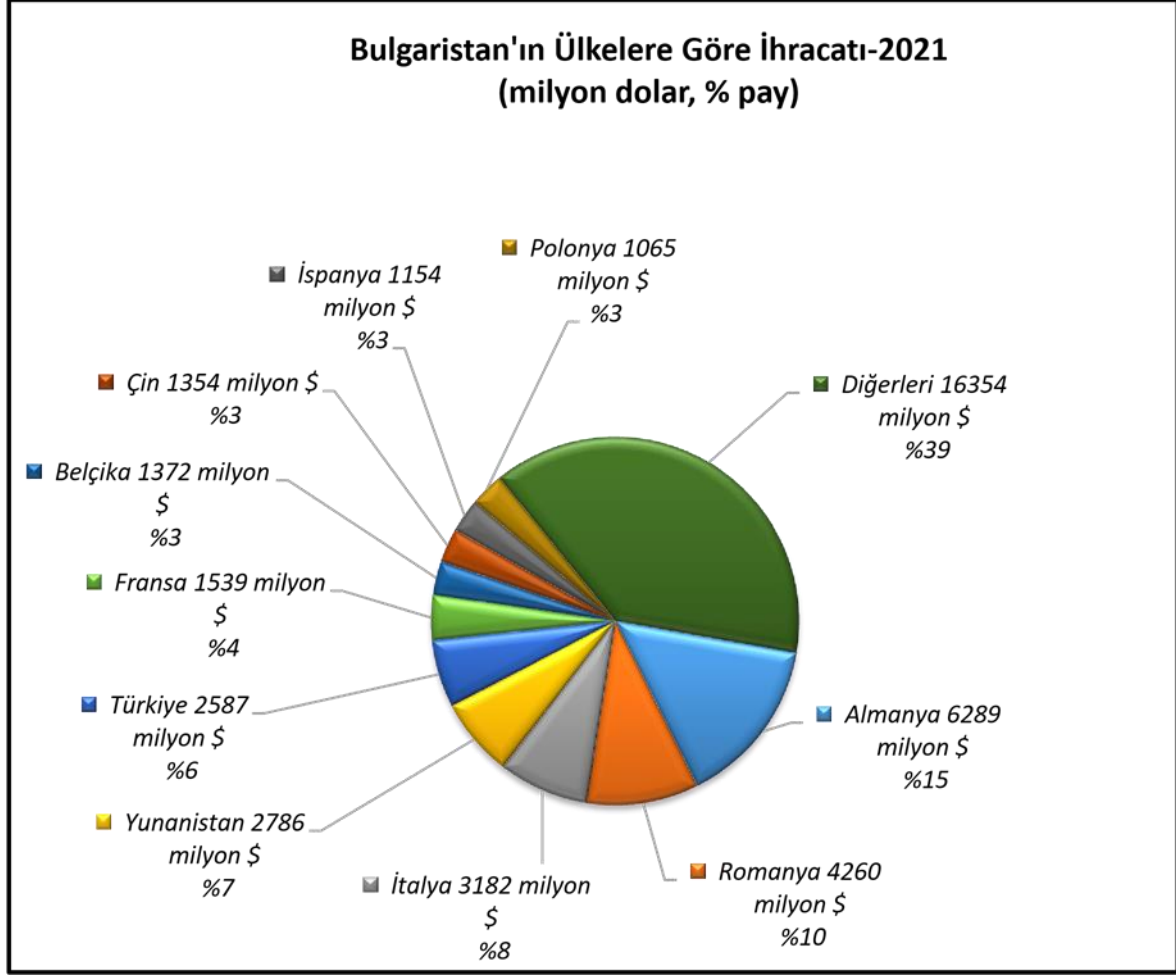
İthalat

Kaynak: Trademap-Bulgaristan verileri

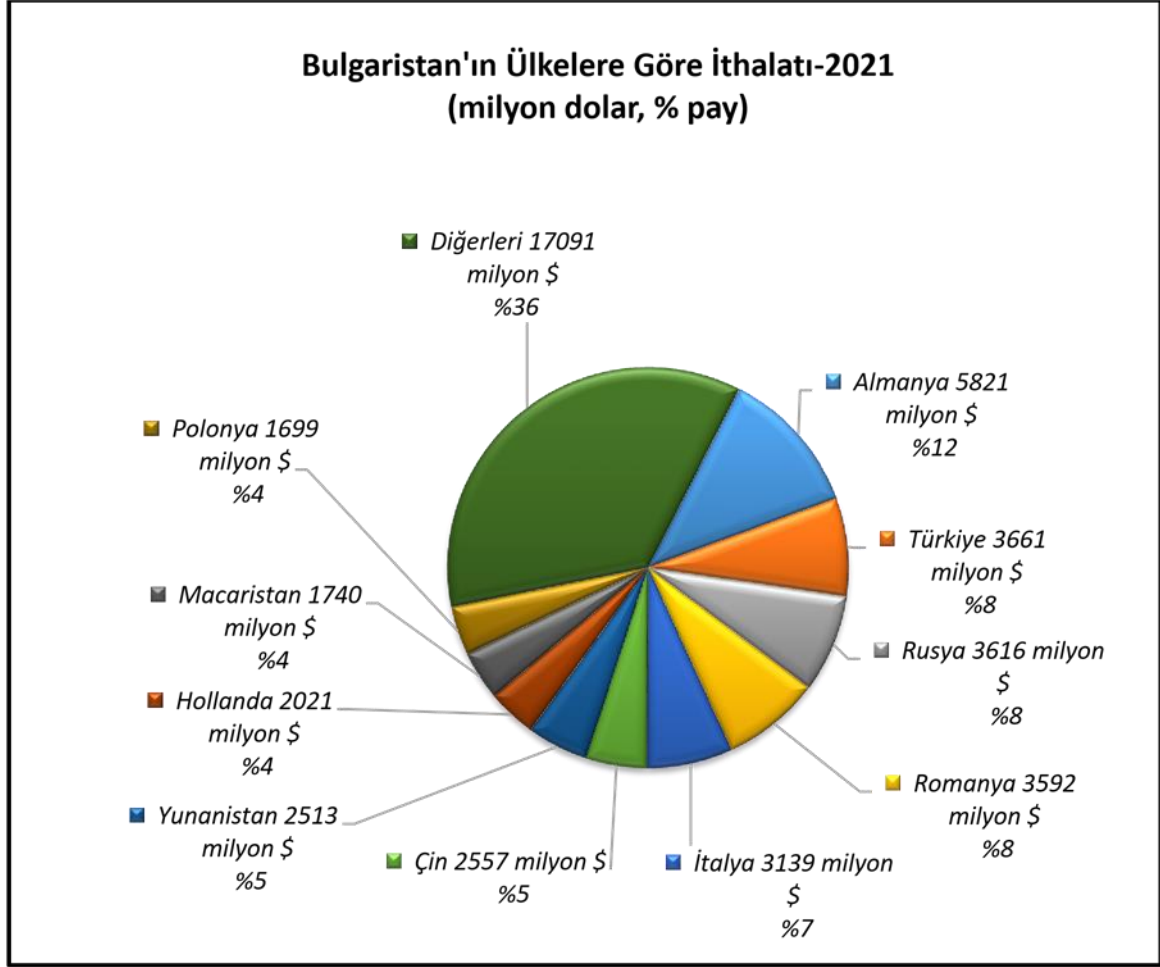
Başlıca Ülkeler İtibarı ile Dış Ticaret

İhracat

Kaynak: Trademap-Bulgaristan verileri

İthalat

Kaynak: Trademap-Bulgaristan verileri

Bulgaristan'ın Ülkelere Göre İhracatı (1000 Dolar)

Sıra	Ülke	2019	2020	2021	Pay (%, 2021)	Değişim (%, 2020- 2021)
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)		33 351 429	31 918 090	41 943 036	100,0	31,4
1.	Almanya	4 937 574	5 119 843	6 289 402	15	22,8
2.	Romanya	2 908 882	2 903 652	4 259 881	10,2	46,7
3.	İtalya	2 449 224	2 195 127	3 181 665	7,6	44,9
4.	Yunanistan	2 247 126	2 122 761	2 786 151	6,6	31,3
5.	Türkiye	2 410 869	2 048 881	2 587 391	6,2	26,3
6.	Fransa	1 262 130	1 225 682	1 538 567	3,7	25,5
7.	Belçika	952 698	1 110 962	1 371 825	3,3	23,5
8.	Çin	923 172	1 054 017	1 354 335	3,2	28,5
9.	İspanya	909 966	763 742	1 154 231	2,8	51,1
10.	Polonya	723 074	793 358	1 065 319	2,5	34,3
11.	Hollanda	847 118	840 374	1 056 608	2,5	25,7
12.	Avusturya	611 863	612 633	995 603	2,4	62,5
13.	ABD	634 505	644 841	963 141	2,3	49,4
14.	Sırbistan	732 799	648 190	924 588	2,2	42,6
15.	Çekya	794 555	738 870	923 921	2,2	25,0

Kaynak: Trademap-Bulgaristan verileri

Bulgaristan'ın Ülkelere Göre İthalatı (1000 Dolar)

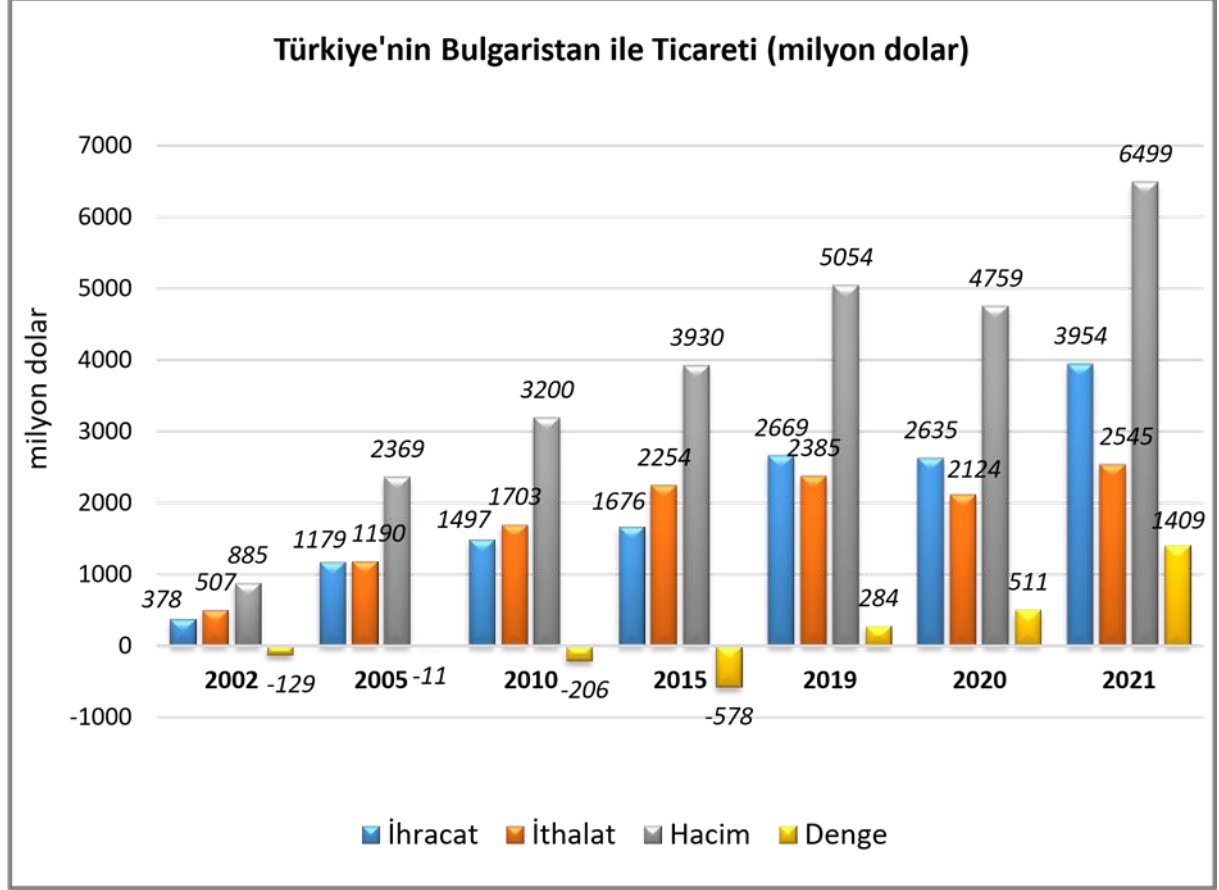
Sıra	Ülke	2019	2020	2021	Pay (% 2021)	Değişim (%, 2020- 2021)
TOPLAM İTHALAT (Diğerleriyle)		37 674 822	34 978 941	47 450 654	100,0	35,7
1.	Almanya	4 536 700	4 237 777	5 820 956	12,3	37,4
2.	Türkiye	2 417 860	2 454 722	3 661 226	7,7	49,2
3.	Rusya	3 729 533	2 144 005	3 615 822	7,6	68,6
4.	Romanya	2 697 479	2 565 965	3 591 955	7,6	40,0
5.	İtalya	2 809 658	2 487 491	3 139 272	6,6	26,2
6.	Çin	1 703 728	1 784 011	2 556 899	5,4	43,3
7.	Yunanistan	1 733 822	1 730 503	2 513 214	5,3	45,2
8.	Hollanda	1 350 631	1 390 343	2 021 475	4,3	45,4
9.	Macaristan	1 335 420	1 369 266	1 740 213	3,7	27,1
10.	Polonya	1 284 307	1 297 851	1 699 086	3,6	30,9
11.	Avusturya	941 719	941 946	1 257 911	2,7	33,5
12.	Fransa	1 132 445	1 013 065	1 248 747	2,6	23,3
13.	Çekya	953 136	931 405	1 172 687	2,5	25,9
14.	Ukrayna	600 022	665 915	1 014 458	2,1	52,3
15.	Belçika	719 088	667 272	917 902	1,9	37,6

Kaynak: Trademap-Bulgaristan verileri

5. TÜRKİYE İLE TİCARET

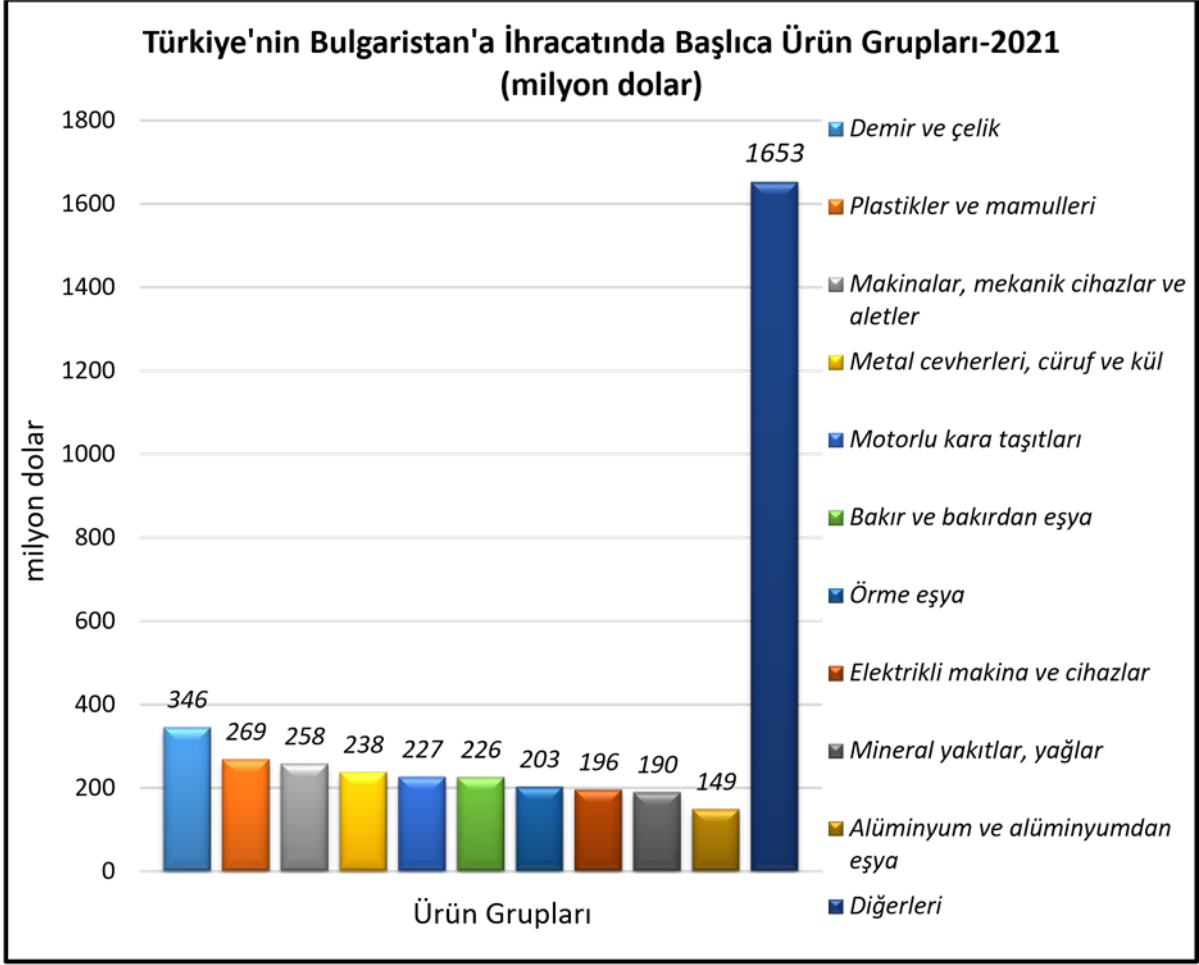
Genel Durum

Türkiye-Bulgaristan Dış Ticareti

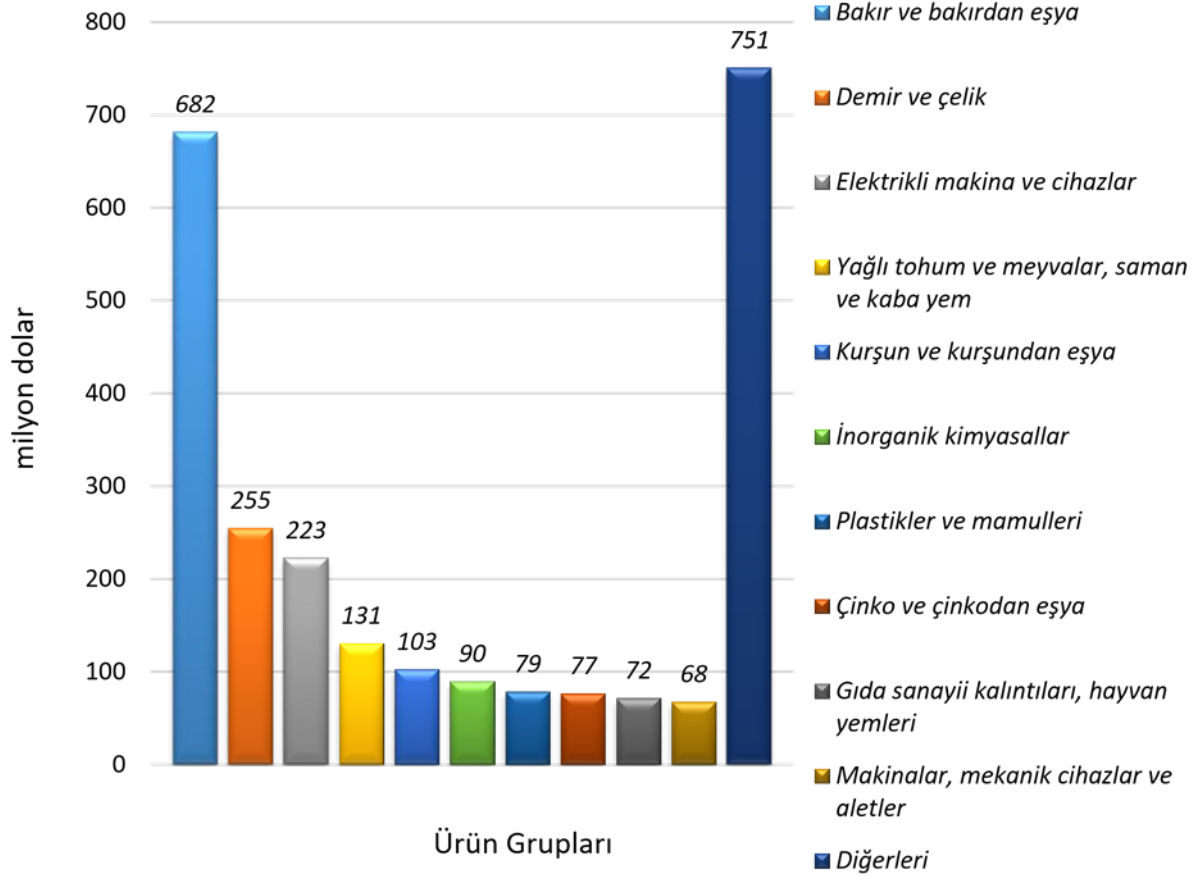
Kaynak: Trademap-Türkiye verileri

2021 yılında Türkiye'nin Bulgaristan'a ihracatı bir önceki yıla göre %50 artarak 4 milyar dolar olmuştur. Ülkenin toplam ihracatımızdaki payı %1,8 olup, 16. sıradadır. 2021 yılında Türkiye'nin Bulgaristan'dan ithalatı bir önceki yıla göre %20 artarak 3 milyar dolara ulaşmıştır. 2021 yılında Bulgaristan'ın toplam ithalatımızdaki payı %0,94 olup 24. sıradadır. 2021 yılında Bulgaristan ile ticarete Türkiye'nin 1,4 milyar dolar dış ticaret fazlası verdiği gözlenmektedir.

Kaynak: Trademap-Türkiye verileri

Türkiye'nin Bulgaristan'dan İthalatında Başlıca Ürün Grupları-2021 (milyon dolar)

Kaynak: Trademap-Türkiye verileri